

Prof. dr hab. Mariola Wierzbicka
Kolegium Nauk Humanistycznych
Instytut Neofilologii
Uniwersytet Rzeszowski
Al. Kopisto 16 B; PL 35-310 Rzeszów
E-Mail: mwierzb@wp.pl

Ocena dokonań naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych dr Magdaleny Jurewicz wraz z recenzją pracy pt. *Benefaktywność i malefektywność aktu mowy w przemówieniach parlamentarnych (na przykładzie życzeń wygłaszanych przez posłów w polskim Sejmie i niemieckim Bundestagu)* proponowanej jako rozprawa habilitacyjna

1. Ogólna ocena rozwoju naukowego dr Magdaleny Jurewicz

Pani dr Magdalena Jurewicz, pracownik dydaktyczny w Zakładzie Lingwistycznych Studiów nad Przekładem w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, zatrudniona na stanowisku starszego wykładowcy, uzyskała tytuł zawodowy magistra w 1995 roku. W tym samym roku została zatrudniona na stanowisku asystenta. Tutaj przeszła wszystkie stanowiska nauczyciela akademickiego: asystenta stażysty, asystenta i adiunkta, od 2017 roku starszego wykładowcy. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych uzyskała w 2001 roku na podstawie obronionej pracy doktorskiej pt. *Erklärungssequenzen in deutschpolnischen Gesprächen. Eine Studie anhand konsekutiv gedolmetschter Texte*. Promotorem rozprawy była prof. zw. dr hab. Izabela Prokop.

Biogram akademicki dr Magdaleny Jurewicz wskazuje na jednoznacznie akademicki i naukowy charakter pracy Habilitantki oraz jej starania zmierzające do uzyskania kolejnych stopni naukowych.

2. Ocena dorobku publikacyjnego dr Magdaleny Jurewicz

Przegląd dorobku naukowego dr Magdaleny Jurewicz nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że jest to dorobek dojrzały, świadczący o wnikliwości badawczej Habilitantki. Całość jej dorobku naukowego obejmuje: 2 monografie (jedną z nich jest poniżej recenzowana), 37 artykułów naukowych oraz 2 recenzje naukowe. Trzeba podkreślić, że artykuły dr Magdaleny Jurewicz ukazały się punktowanych czasopismach i tomach zbiorowych zagranicznych i polskich, co potwierdza ich odpowiedni poziom naukowy.

Pod względem kwantytatywnym przedstawiony do oceny dorobek naukowy dr Magdaleny Jurewicz spełnia wymogi stawiane w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych.

Co zaś się tyczy oceny jakościowej tego dorobku, to podzielona zostanie ona na dwie części. Poniżej przedstawię ogólną charakterystykę kierunków badań naukowych dr Magdaleny Jurewicz oraz ogólną ocenę opublikowanych tekstów z wyłączeniem monografii *Benefaktywność i malefektywność aktu mowy w przemówieniach parlamentarnych (na przykładzie życzeń wygłaszanych przez posłów w polskim Sejmie i niemieckim Bundestagu)*. Ocenę tej pozycji, która przedstawiona została jako rozprawa habilitacyjna, omówię w kolejnym punkcie.

W swojej karierze naukowej pani dr Magdalena Jurewicz koncentruje się konsekwentnie na kilku polach badawczych. Tematycznie w pracach Habilitantki można wydzielić kilka obszarów zainteresowań, którym dała wyraz w swoich publikacjach. Są to: (1) translatoryka, (2) komunikacja interkulturowa, (3) pragmalingwistyka, (4) dydaktyka języka niemieckiego, (5) lingwistyka tekstów użytkowych i specjalistycznych, (6) wybrane aspekty „językowego obrazu świata”.

Analiza opublikowanych przez dr Magdalenę Jurewicz tekstów prowadzi jednoznacznie do wniosku, że podejmowane tematy nie są kwestią przypadku, i że głęboko intrygują naukowo Habilitantkę. Z zestawienia poszczególnych tekstów wyłania się obraz stopniowo poszerzanego i pogłębianego zakresu zainteresowań naukowych o mocnych fundamentach teoretycznych. Aktywność naukowa dr Magdaleny Jurewicz charakteryzuje się należyłą ciągłością publikacyjną.

3. Ocena rozprawy habilitacyjnej dr Magdaleny Jurewicz

Zainteresowania Habilitantki pragmalingwistyką, widoczne w publikacjach oraz wystąpieniach konferencyjnych, zaowocowały przygotowaniem rozprawy habilitacyjnej pt. *Benefaktywność i malefektywność aktu mowy w przemówieniach parlamentarnych (na przykładzie życzeń wygłaszanych przez posłów w polskim Sejmie i niemieckim Bundestagu)*, wydanej w 2019 r.

Licząca 267 stron rozprawa składa się z pięciu numerowanych rozdziałów. Poza nienumerowanym rozdziałem wprowadzającym (str. 11-19) i rozdziałem podsumowującym (str. 233-237), załącznikami (str. 241-422) oraz bibliografią (str. 253-267) w pracy wydzielono pięć rozdziałów: *Zarys problematyki badawczej* jako rozdział pierwszy (str. 21-68), *Formy*

realizacji aktu mowy "życzenie" w języku polskim i „wünschen” w języku niemieckim jako drugi (str. 70-75), Typologia zastosowania czasowników „życzyć” i „wünschen” do realizacji benefaktywnego lub malefaktywnego ukierunkowanego aktu mowy jako trzeci (str. 76-91), Polityczny dyskurs publiczny jako czwarty (str. 92-122) oraz Życzenie w przemówieniach polskich i niemieckich parlamentarzystów jako piąty (str. 123-232).

Celem przedłożonej do oceny jako rozprawa habilitacyjna monografii jest kompleksowe omówienie oraz systematyczna analiza specyfiki i usytuowania życzeń w przemówieniach parlamentarnych z perspektywy pragmatolingwistycznej i fenomenologicznej. Szczegółowym celem była kontrastywna analiza przykładów użycia aktów benefaktywnych w parlamentach polskim i niemieckim. Pozwoliło to na ocenę preferencji użycia tych aktów mowy w obydwu językach oraz na przedstawienie sposobów ironicznego zaznaczenia zmiany illokucyjnej siły aktu. Autorka wykorzystując dorobek swoich poprzedników i twórczo go rozwijając, wnosi nowe perspektywy badawcze i uzupełnia go o nowe spostrzeżenia, wynikające z oglądu zebranego przez siebie materiału językowego.

Korpus badawczy monografii tworzą przykłady wygłoszonych życzeń w parlamencie polskim i niemieckim, które zostały wyodrębnione z wypowiedzi polityków z partii opozycyjnych w polskim sejmie V i VI kadencji oraz w Bundestagu ostatniej kadencji, publikowanych w formie pisemnej na stronach internetowych obu parlamentów. Sporządzając korpus badawczy złożony z wypowiedzi zawierające życzenia, Autorka korzystała z wyszukiwarek internetowych obu parlamentów oraz programu komputerowego Textstart 2, umożliwiającego obliczenie frekwencji słów w określonym korpusie oraz wyszukanie słów kluczowych w kontekście. Wstępnym filtrem gramatycznym umożliwiającym wyszukanie pozornych aktów benefaktywnych w wystąpieniach parlamentarnych było uwzględnienie semantyki czasowników i partykuł modalnych oraz odpowiedniego trybu czasownika. W celu odróżnienia życzeń ironicznych od życzeń szczerych przy uwzględnieniu illokucji wypowiedzi została wypracowana matryca umożliwiająca wyodrębnienie różnic.

Z uwagi na znaczną objętość pracy i mnogość podjętych w niej problemów pozwolę sobie na pominięcie szczegółowego opisu treści poszczególnych rozdziałów, tym bardziej, że zarys całej pracy Autorka przedstawiła w swoim autoreferacie, a ograniczę się do uwag dotyczących budowy, celu i tez pracy, metodologii, doboru konkretnego instrumentarium badawczego, przeprowadzenia poszczególnych analiz i uzyskanych wyników ogólnych bądź szczegółowych w odniesieniu do ustaleń teoretycznych i rozwiązań praktycznych.

W rozdziale wstępnym Autorka dokonuje przeglądu stanu badań, zarysowuje metodologię, przedmiot i zakres badań oraz wskazuje na obszary dociekań naukowych, które zostały pominięte, bądź w niewielkim stopniu uwzględnione, a którymi należałoby zająć się w przyszłości. Rozdział wprowadzający zawiera również krótki opis treści zawartych w poszczególnych rozdziałach pracy.

W rozdziale pierwszym stanowiącym teoretyczną podstawę rozważań podejmowanych w pracy Autorka przedstawiając zarys problematyki badawczej, omawia kolejno życzenie w refleksji filozoficznej, życzenie z perspektywy psychologicznej, życzenie w badaniach kulturoznawczych oraz w badaniach językoznawczych. W rozdziale drugim Autorka omawia typowe formy realizacji aktu mowy „życzenie” w języku polskim i „wünschen” w języku niemieckim. Głównym celem rozdziału trzeciego, stanowiącego kontynuację rozważań zawartych w rozdziale drugim, jest typologia zastosowania czasowników „życzyć” i „wünschen” do realizacji benefaktywnego lub malefaktywnego ukierunkowania aktu mowy z uwzględnieniem wartości uznawanych w społeczeństwie polskim i niemieckim ostatnich dekad oraz zastosowania wypowiedzi ironicznych w sytuacjach oficjalnych. Rozdział czwarty poświęcony został zagadnieniom politycznego dyskursu publicznego. Punktem wyjścia rozważań w tym rozdziale było omówienie polskiego i niemieckiego dyskursu politycznego, Następnie Autorka przedstawia przemówienia parlamentarne jako gatunek tekstu oraz szeroko omawia funkcje języka w polityce.

Zasadniczym rozdziałem monografii jest obszerny empiryczny rozdział piąty poświęcony jest obszernej analizie wypowiedzi posłów partii opozycyjnych. Poszczególne wypowiedzi poddano analizie z zastosowaniem wypracowanego wzoru, przy czym polskie i niemieckie akty benefaktywne poddano odrębnej analizie. Następnie zestawiono wyniki analizy polskich i niemieckich aktów benefaktywnych w celu uchwycenia różnic i podobieństw w ich formułowaniu oraz częstotliwości ich występowania.

Rozważania zamyka rozdział stanowiący podsumowanie, w którym omówione zostały wyniki przeprowadzonej w rozprawie analizy korpusu złożonego z przykładów wygłoszonych życzeń w parlamencie polskim i niemieckim.

Zaproponowane w monografii sądy są dojrzałe i wnikliwie przeprowadzone. Odznaczają się systematyczną penetracją myśli językoznawczej pogłębionej przez własne, oryginalne rozwiązania, poparte analizą materiału językowego. Autorka podjęła się trudnej tematyki, koncentrując się wokół zagadnień, uznanych przez nią za istotne dla badanej problematyki. Celom szczegółowym i zadaniom badawczym postawionym we wstępie rozprawy Autorka sprostała w zadowalający sposób.

Układ pracy jest przejrzysty i w pełni dostosowany do zadań badawczych Autorki. Przyjęta przez Autorkę struktura pracy wskazuje na to, że rozprawa jest przemyślana pod kątem logiczności wyводу, zastosowanej metodologii oraz rozłożenia akcentów prezentacji, wynikających z charakteru analizowanego zjawiska i uwzględnionych aspektów badawczych. Taka forma kompozycji opracowania pozwoliła na wnikliwą spójną analizę wszystkich wybranych aspektów na poszczególnych etapach pracy.

Przedłożoną do recenzji rozprawę habilitacyjną oceniam pozytywnie zarówno dobór analizowanego materiału jak i metody badawcze nie budzą zastrzeżeń. Autorka przedstawia problematykę mimo całej jej złożoności w sposób przejrzysty.

Podsumowując ocenę recenzowanej rozprawy habilitacyjnej, chciałabym podkreślić, że precyzyjność opisu i poprawne wykorzystanie narzędzi lingwistycznych, to jej podstawowe i bezdyskusyjne walory. Uważam, że monografia Pani dr Magdaleny Jurewicz jest rozprawą rzetelnie opracowaną i udokumentowaną. Sam wybór omawianej tematyki jest trafny metodologicznie i poznawczo inspirujący, a zarazem istotny dla badań lingwistycznych. Monografia podejmuje oraz rozwiązuje nowy temat badawczy i jest pozycją wartościową.

Zgodnie z art. 17 pkt. 1 ustawy o stopniach i tytule naukowym „rozprawa habilitacyjna powinna stanowić znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej” warunek ten rozprawa habilitacyjna dr Magdaleny Jurewicz spełnia bez zastrzeżeń.

4. Ocena zaangażowania naukowego i akademickiego dr Magdaleny Jurewicz

Uzupełnienie dokonań naukowych Habilitantki stanowi udział w dwóch projektach badawczych. Warto dodać, że dr Magdalena Jurewicz, otrzymała zagraniczne stypendia naukowe, odbyła kilka staży naukowych oraz wielokrotnie wygłaszała referaty na forum międzynarodowym, co pozwoliło zapoznać się z jej nazwiskiem szerokiemu gronu badaczy.

Dr Magdalena Jurewicz pełniła odpowiedzialne funkcje akademickie, m.in. funkcję pełniącą obowiązki kierownika ds. dydaktycznych w Katedrze Glottodydaktyki i Translatoryki UAM, koordynatora prac zespołu opracowującego standardy nauczania dla kierunku lingwistyka stosowana, Zakładu, członka Rady Programowej przy Instytucie Lingwistyki Stosowanej, członka zespołu przygotowującego strategię rozwoju UAM, członka Wydziałowego Zespołu Oceny Jakości Kształcenia na Wydziale Neofilologii UAM, członka komisji rekrutacyjnej, oraz funkcję obserwatora egzaminów w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i egzaminów maturalnych przy Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej.

O zaangażowaniu naukowym Habilitantki świadczy również członkostwo w prestiżowych stowarzyszeniach naukowych m.in. w Stowarzyszeniu Germanistów Polskich (SGP) i Societas Linguistica Europaea.

Dr Magdalena Jurewicz jako pracownik naukowo-dydaktyczny i dydaktyczny w Zakładzie Lingwistycznych Studiów nad Przekładem w Instytucie Lingwistyki Stosowanej UAM w Poznaniu od wielu lat aktywnie uczestniczy w procesie dydaktycznym i może poszczycić się dużym dorobkiem dydaktycznym i organizacyjnym. Jest doświadczonym i wszechstronnym dydaktykiem, prowadzi bowiem różnorodne zajęcia językoznawcze na różnych kierunkach edukacji uniwersyteckiej. W swojej karierze nauczyciela akademickiego Habilitantka prowadziła zajęcia z wielu dyscyplin językoznawczych wykraczające poza tradycyjne kursowe przedmioty, co świadczy o jej dużym zaangażowaniu dydaktycznym, o otwartości na nowe potrzeby współczesnej uniwersyteckiej edukacji, a przede wszystkim o gotowości do ciągłego wzbogacania wiedzy. Na uwagę zasługuje fakt, że do jej obowiązków dydaktycznych należy również prowadzenie seminariów licencjackich i magisterskich (wypromowała 61 licencjatów i 31 magistrów), które to zajęcia w tradycji uniwersyteckiej powierza się samodzielnym pracownikom naukowym. Dr Magdalena Jurewicz pełniła wielokrotnie funkcję recenzentki prac licencjackich i magisterskich. Habilitantka jest również współautorką programów dydaktyczno-naukowych, organizatorką licznych warsztatów i spotkań.

Ponadto uczestniczyła wielokrotnie w zagranicznych stażach naukowo- dydaktycznych w ramach programów „Sokrates”, „Erasmus”, CEEPUS oraz wymiany bilateralnej.

Ocena zaangażowania naukowego i akademickiego dr Magdaleny Jurewicz wypada jak najbardziej pozytywnie. Zaangażowanie w projekty naukowe, aktywny udział w konferencjach naukowych, przejmowanie akademickich obowiązków organizacyjnych tworzą pozytywną charakterystykę naukowego obrazu dr Magdaleny Jurewicz. Ocena ta dopełnia w całej rozciągłości ocenę sformułowaną w punkcie pierwszym.

Habilitantka posiada więc doświadczenie w uczestnictwie i samodzielnym organizowaniu i prowadzeniu badań naukowych, a przede wszystkim ma odwagę podejmowania zagadnień mniej zbadanych i ważnych.

5. Wniosek końcowy:

Zarówno przedłożona rozprawa habilitacyjna, jak i pozostały dorobek dr Magdaleny Jurewicz potwierdzają umiejętności warsztatowe, zdolności dobierania tematyki istotnej dla badanej

dziedziny, otwartość na szeroką perspektywę badawczą oraz sprawność i konsekwencję metodologiczną. Zaprezentowany dorobek i wymienione umiejętności kwalifikują Habilitantkę do prowadzenia samodzielnej działalności naukowej.

Biorąc pod uwagę podkreślone powyżej istotne osiągnięcia naukowe dr Magdaleny Jurewicz, w tym przedłożoną rozprawę habilitacyjną, uważam, że spełniają one wymóg art. 219 ust. 1, pkt 2 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* z dn.20 lipca 2018 r. (Dz. U. 2018, poz. 1668), a tym samym stanowią podstawę do nadania dr Magdalenie Jurewicz stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych.

Stawiam więc wniosek o przyjęcie monografii, pt. *Benefaktywność i malefektywność aktu mowy w przemówieniach parlamentarnych (na przykładzie życzeń wygłaszanych przez posłów w polskim Sejmie i niemieckim Bundestagu)* jako rozprawy habilitacyjnej i o dopuszczenie dr Magdaleny Jurewicz do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Prof. dr hab. Mariola Wierzbicka

Rzeszów, dnia 10.11.2020

